

Çocuklarımıza Rol Model Olmak

Ebeveynlik ile ilgili okuduğumuz kitaplar, takip ettiğimiz internet siteleri, gazetelerin yaşam haberleri köşelerindeki uzman röportajları hep aynı noktaya vurgu yapıyor: “Çocuklarınıza rol model olun!”

Peki nedir rol model olmak?

Doğdukları günden itibaren çocuklarımızın sosyalleştikleri ortamlar gittikçe çeşitlilik kazanır. Yaşamın ilk yıllarında ebeveynler ile güven ilişkisi kurulması ile başlayan süreç, zamanla çevrelerindeki kişileri rol model aldıkları dönem ile devam eder.

Çeşitli davranışları, değer yargılarını, sosyal becerilerle ilintili başlıkları, düşünme ve konuşma biçimlerini bile farkında olmadan ve her yaşta taklit ederek öğreniriz. Gözlemleyerek öğrenme,

düşünmeye gerek kalmaksızın yalnızca karşımızdakinin ne yaptığını gözlemlemek ve taklit etmek olarak tanımlanabilir.

Taklit etme becerisi de doğumumuzdan bu yana bize eşlik eder (Seçkin ve Hasanoğlu, 2016).

Bisiklet sürme, yüzme gibi pek çok becerileri deneme-yanılma ile öğrenirken, her zaman deneme-yanılma ile öğrenmek de mümkün olmadığından bazı becerileri ise başkalarını gözlemleyerek öğreniriz (Korkmaz, 2003).

Ebeveynlere düşen görevler

Uzun yıllar anne - baba ile çocuklar arasındaki sosyalleşmenin tek yönlü olduğu düşünülürdü. Çocuklar anne - babalarının sosyalleşme tekniklerinin bir ürünü olarak görüldü, ama anne - baba ve çocuk etkileşiminin karşılıklı olduğunu kolaylıkla söyleyebiliriz. Bu noktada anne - babaların da çocuklarından öğreneceği çok fazla şey olduğunu söylemek mümkün, "Ben nasıl davranıyorum, onun için iyi bir örnek oluşturuyor muyum?" sorusu ise başlamak için güzel bir nokta. Çocuklarla aynı ortamları paylaşan yetişkinlerin, çocuklarda görmek istemeyecekleri davranışlar kendilerinin de sergilememesi bu noktada çok önem kazanıyor. Bir problemle karşılaştıklarında ebeveynler/ebeveynlerden birisi agresif davranışları sergiliyor, argo ve küfür kullanarak konuşuyorsa, çocuklar da bir sorun çözme (çözememe) yöntemi olarak agresifliği öğrenecektir. Tam tersi ebeveynler duygularını doğru şekilde ifade eder, sorunları dinleyerek, kendisini anlatarak çözmeye çalışırsa; çocuklar da sorun çözme yaklaşımı olarak bunu öğreneceklerdir. Çocukta görülmek istenen davranışın çocuğa karşı veya çocuğun önünde sürekli olarak sergileniyor olması da bu davranışı yerleştirmesine yardımcı olacaktır.

Ebeveynlerin hatta kimi zaman çocukların bakımı konusunda destek olan anneanne ve dedelerin, kişiler arası kurdukları ilişkiler, arkadaş grubu içerisinde kurdukları pozitif ilişkiler, çocuğun da aile üyeleriyle ya da arkadaşlarıyla ilişkilerinde geniş bir etki sahibi olur. Yaşlarının büyümesiyle okul, kurs ve spor etkinlikleri gibi farklı ortamlara giren çocuklar ailelerinden aldıkları bu eğitimi pekiştirmek için pek çok fırsatla karşılaşır. Birine teşekkür etmeyi, konuşurken kibar olmayı, karşıdakinin duygularını önemsemeyi, duygularını uygun yollarla ifade etmeyi, problemleri akılcı ve saygılı yollarla çözmeye çalışmasını gözlemlemek doğrudan çocuğun sosyal becerilerini geliştirmesine katkı sağlar.

Model almanın en önemli öğrenme yollarından bir tanesi olduğunun ve çocukların gelişimi açısından çok önemli olduğunun altını çizdikten sonra, model alınacak karakterin bir roman kahramanı,

bir televizyon dizisi ya da bir bilgisayar oyunu karakteri olabileceği söylenebilir. Bu noktada ebeveynlerin çocukların maruz kaldıkları alanları takip edip yönlendirebiliyor olması da ciddi bir önem kazanıyor. Çocuklarımızın olumlu

davranışlar sergilemeleri için benzer davranışları kendi hayatlarınıza uygularken, onlara her koşulda sevildiklerini hissettirmek ve sabırlı olmak kolaylaştırıcı olacaktır. Bununla birlikte; ne tamamen çocuğu ürkütecek katı bir disiplin anlayışı, ne de tutarsız, kuralsız, kontrolsüz bir yöntem uygulayın. Mantıklı kurallar koymak, ailedeki herkesin fikirlerini rahatça söyleyebildiği, paylaşımcı, ortak kararlar alınabilen bir ortam oluşturmak çocuğun özgüvenini ve kendisini ifade etme becerisini arttıracak gibi olumlu davranışlar sergilemesini kolaylaştıracaktır. Elbette, anne - baba olarak da bu düzeni korumaya öncelikle sizin özen göstermenizin önemi oldukça fazla.

Özetlemek gerekirse, çocuklarımızın çevrelerindeki bireyleri gözlemleyerek, taklit ederek davranışlar sergilemelerinin oldukça güçlü bir öğrenme yolu olduğunu kolaylıkla söyleyebiliriz. Çocuklarımızın hem olumlu hem olumsuz davranışları üzerinde de gözlemledikleri davranışların etkisi oldukça fazla. Bu noktada "Ben nasıl davranıyorum, onun için iyi bir örnek oluşturuyor muyum?" sorusu ile başlamak ve kazandırmak istenilen davranışları aynı şekilde gözlemlemesini sağlamak, çocuklarımızın gelişimlerini olumlu yönde destekleyecektir.

Kaynakça

Korkmaz, İ. (2003). *Sosyal Öğrenme Kuramı. (Ed. Yeşilyaprak, Binnur) Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. Ankara: Pegem Yayıncılık.*
 Seçkin, Ş. ve Hasanoğlu A. (2016). *Çocukta Rezilyans. İstanbul: Remzi Kitapevi.*